

ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับการปลูกเลี้ยงกล้วยไม้เพื่อตัดดอก

พันธุ์กล้วยไม้และขั้นตอนในการปลูกเลี้ยง

กล้วยไม้เป็นพืชตระกูลใหญ่ ซึ่งประกอบด้วยกล้วยไม้สกุลต่าง ๆ หลายสกุล เช่น กล้วยไม้สกุลหวาย สกุลแวนดา สกุลแคทลียา สกุลเข็ม สกุลช้าง สกุลแมลงปอ สกุลกุหลาบ สกุลออนซีเคียม สกุลฟาแลนนอปซิส และสกุลรีแนนเทอรา ฯลฯ กล้วยไม้แต่ละสกุลยังแบ่งออกเป็นชนิด (Species) อีกมากมายหลายชนิดด้วยกัน ตัวอย่าง เช่น กล้วยไม้สกุลหวาย แบ่งออกเป็นกลุ่มต่าง ๆ ตามลักษณะของสีดอกซึ่งอาจจะเรียกโดยทั่วไปว่าเป็นพันธุ์ทางการค้าได้ คือ พันธุ์หวายขาว หวายมาคามปอมปาควัวร์ หวายซีซาร์ หวายเหลือง เป็นต้น

แม้ว่ากล้วยไม้ตัดดอกที่ปลูกเลี้ยงกันในประเทศไทยจะมีสกุล และพันธุ์ต่าง ๆ มากมาย แต่กล้วยไม้สกุลที่มีตลาดปลูกเลี้ยงกันมากเพื่อประโยชน์ทางการค้า ได้แก่ กล้วยไม้สกุลหวาย (Dendrobium) ซึ่งเป็นไม้ตัดดอกที่มีบทบาทต่อวงการกล้วยไม้มากกว่ากล้วยไม้สกุลอื่น ๆ และปัจจุบันการส่งออกดอกกล้วยไม้ไปจำหน่ายต่างประเทศก็เป็นดอกกล้วยไม้สกุลหวายเป็นส่วนใหญ่ โดยเฉพาะหวายมาคามปอมปาควัวร์ (Dendrobium Pompadour Madame) เนื่องจากกล้วยไม้ชนิดนี้มีข้อได้เปรียบกล้วยไม้สกุลอื่น ๆ คือเลี้ยงง่าย มีการเจริญเติบโตรวดเร็ว ให้ออกเร็วและดอกบานทน ก้านช่อแข็งและยาว จึงเหมาะแก่การเลี้ยงเพื่อเป็นไม้ตัดดอก ซึ่งปัจจุบันสามารถส่งจำหน่ายในตลาดภายในประเทศและตลาดต่างประเทศ ทำให้ผู้ปลูกเลี้ยงมีรายได้ดีกว่าปลูกกล้วยไม้สกุลอื่น

กล้วยไม้ตัดดอกพันธุ์อื่น ๆ ที่ได้มีการส่งไปจำหน่ายในต่างประเทศ และภายในประเทศ เช่น แวนดาทีเอ็มเอ (Vanda T.M.A.) แมลงปอแมกกีวี (Arachnis Maggie Oei) อะแรนดาเวนดี้ สก็อต (Aranda Wendy Scott) อะแรนดา คริสติน (Aranda Christine) อะแรนเธอร่า เจมส์สตอรี (Aranthera James Storie) และออนซีเคียม โกลเดนเชาว์เออร์ (Oncidium Golden Shower) เป็นต้น

นอกจากนี้กล้วยไม้ตัดดอกพันธุ์ใหม่ ๆ ที่เริ่มมีการปลูกเพื่อเป็นการค้า และมีการส่งออกบ้างแล้ว ได้แก่ กล้วยไม้สกุลหวาย พันธุ์หวายขาว (Dendrobium White) หวาย

ซีซาร์ (Dendrobium Caesar) หวายชมพู (Dendrobium Pink) และหวายเหลือง (Dendrobium Yellow) เป็นต้น

เครื่องปลูกและภาชนะสำหรับปลูก

วัสดุที่ใช้ในการปลูกกล้วยไม้ประกอบด้วยภาชนะสำหรับปลูกและเครื่องปลูก ภาชนะสำหรับปลูกกล้วยไม้ที่นิยมใช้มี กระดาษดินเผา แบบทรงสูง ทรงเตี้ย เพราะมีราคาถูก ปลูกหรือรื้อถอนง่าย และกระเช้าไม้สัก สำหรับภาชนะที่ใช้ปลูกหวายส่วนมากนิยมใช้ปลูกในกระดาษดินเผาทรงสูง แบบกระดาษต้นไม้ แต่เจาะรูรอบกระดางเพื่อระบายน้ำ และให้อากาศผ่านเข้าไปได้สะดวกเพื่อจะช่วยให้เครื่องปลูกแห้งเร็ว

สำหรับขนาดกระดางที่ใช้ขึ้นอยู่กับขนาดของกล้วยไม้ หากกระดางใหญ่เกินไป ต้นกล้วยไม้จะตั้งตัวช้า และมีลมที่ออxygenงอกงามเท่าที่ควร เพราะการที่กระดางใหญ่เกินไป จะทำให้ความชื้นตอนกลางกระดางสูง รากออกรับอากาศภายนอกได้ยาก แต่ถ้ากระดางเล็ก รากไหลออกจับขอบกระดางได้เร็ว เครื่องปลูกจะแห้งเร็วทำให้รากตายได้ง่าย

ส่วนกระเช้าไม้ก็ปกติไม่นิยมใช้ปลูกกล้วยไม้สกุลหวาย เพราะนอกจากจะแพงกว่ากระดาษดินเผาแล้ว การรื้อถอน การทำความสะอาดทำได้ยาก และมักจะเกาะเกาะภายในเรือนมากเป็นพิเศษ นอกจากจำพวกกล้วยไม้ที่มีรากอากาศใหญ่ ๆ ระบบรากหยาบ การรื้อถอนไม่ยากนัก และรากต้องการอากาศมากเป็นพิเศษ เช่น กล้วยไม้สกุลสวนคำ เป็นต้น

เครื่องปลูก

เครื่องปลูก คือวัสดุที่ใส่ลงไปในกระดางเป็นที่เก็บอาหารหรือปุ๋ยของกล้วยไม้ ตลอดจนเก็บความชื้น และเพื่อให้รากของกล้วยไม้เกาะ ลำต้นจะโค้งงออยู่ได้

เครื่องปลูกที่นิยมใช้มีดังนี้

1. ออสมันดา (Osmunda) เป็นเครื่องปลูกชนิดหนึ่ง ได้มาจากรากของเฟิร์น ซึ่งมีอยู่ในป่าของประเทศไทย ลักษณะเป็นเส้นขาว สีน้ำตาลจนเกือบดำ และค่อนข้างแข็ง

ออสมันดาเป็นเครื่องปลูกที่ดีที่สุด เป็นที่นิยมกันอย่างแพร่หลายทั่วทุกแห่งที่มีการปลูกกล้วยไม้ เพราะสามารถเลี้ยงกล้วยไม้ได้เจริญงอกงามสม่ำเสมอ ทั้งแก่ต้นขนาดเล็กถึงต้น

ขนาดใหญ่ มีอายุการใช้ได้ 2-3 ปี นอกจากนี้เก็บความชื้นได้ดี มีความทนทาน ไม่ค่อยชำรุดง่าย อายุขัยได้ดี ถ้าปลูกดูวิธีจะไม่เก็บน้ำไว้มากจนรากและ แคมมีซอเสียคือ ตะไคร่น้ำชอบขึ้นที่หน้าเครื่องปลูก เกิดเชื้อราง่าย เครื่องปลูกชนิดนี้มีราคาค่อนข้างสูง เพราะภายในประเทศมีน้อย ต้องสั่งซื้อจากประเทศญี่ปุ่น

2. กานมะพร้าว ใช้กานมะพร้าวแห้งที่มีเปลือกอกตามยาวให้มันลงไปในกระถาง ส่วนมากมักเป็นกระถางตั้งแต่ 3 นิ้วขึ้นไป คัดหน้าให้เรียบ

เครื่องปลูกแบบนี้เก็บความชื้นได้สูง จึงเป็นเครื่องปลูกที่ดีมากสำหรับปลูกหวาย เพราะนอกจากจะทำให้หวายเจริญงอกงามแข็งแรงสมบูรณ์แล้ว กานมะพร้าวยังเป็นสิ่งที่มีอยู่มากมายภายในประเทศ และมีราคาถูก แคมมีซอเสียอยู่ที่อายุการใช้ได้ไม่นานคือใช้ได้เพียงปีเดียว เครื่องปลูกก็จะต้องเปลี่ยนเครื่องปลูกใหม่ และเกิดตะไคร่น้ำได้ง่าย ดังนั้นจึงควรเลือกใช้กานมะพร้าวที่แก่จัดและมีกานหนาแข็ง เพื่อจะได้อยู่ทนได้ถึง 3 ปี

3. อิฐกั้นด่าน เหมาะสำหรับการใช้ปลูกหวายขนาดใหญ่ เพราะเป็นเครื่องปลูกที่หาง่าย การปลูกก็สะดวก ยิ่งเป็นการปลูกหวายเพื่อคัดคอกขาย ซึ่งทำเป็นจำนวนมาก ๆ ด้วยแล้วนับว่าเหมาะที่สุด แคมมีซอเสียคือเก็บความชื้นไม่สู้ดี นอกจากนั้นการปลูกด้วยอิฐกั้นด่านจำเป็นจะต้องใช้กระถางขนาดใหญ่ขึ้นอีกเล็กน้อย

4. ด่านและกระถางแตก เครื่องปลูกแบบนี้ใช้ด่านผสมกับกระถางเตาพื้นแตกหรือใช้ด่านอย่างเดียว เหมาะสำหรับปลูกกล้วยไม้ที่โตแล้ว ถ้าเป็นไม้เล็กจะโตช้ากว่าปลูกด้วยกานมะพร้าว แต่เมื่อรากเกาะเครื่องปลูกแล้วจะเจริญงอกงาม และมีอายุการปลูกได้นานกว่าการปลูกด้วยขอส้มดินหรือกานมะพร้าว เมื่อเวลาต้นตกรุกหรือรกรากน้ำมากไป รากก็ไม่เน่าเพราะเครื่องปลูกระบายน้ำได้ดี เชื้อราไม่ค่อยเกิด ราคาถูก จึงเหมาะสำหรับปลูกกล้วยไม้มาก ๆ หรือปลูกหวายคัดคอก เช่น หวายมาคามาปอมปาคัวร์ เป็นต้น

5. ด่านกับทรายและหินเกล็ด เครื่องปลูกแบบนี้ใช้ด่านขนาดเล็กใส่ลงเล็บบนกระถาง แล้วใช้ทรายหยาบโรย หักหน้าด้วยหินเกล็ด เครื่องปลูกแบบนี้เป็นที่นิยมมากสำหรับใช้ปลูกหวายคัดคอก กล้วยไม้ที่นำมาปลูกจะต้องเป็นหน่อที่มีลำเล็องขนาดยาวตั้งแต่ 1 นิ้วขึ้นไป การปลูกด้วยเครื่องปลูกแบบนี้กล้วยไม้เจริญงอกงามช้าแบบเดียวกับที่ปลูกด้วยด่าน แต่

เมื่อกล้วยไม้ตั้งตัวแล้วจะเจริญงอกงามและมีอายุการปลูกไครนานปี

คุณสมบัติของเครื่องปลูก อย่างน้อยควรจะอยู่ในกระดางได้ไม่ต่ำกว่า 2 ปี หรือ 3 ปี. ถ้าหากสุเร็วเกินไป ต้นยังไม่ทันจะตั้งตัวซึ่งแรงค้ำก็จะคองดูกร้อออกปลูกใหม่จะทำให้ชงกึ่งันการเจริญเติบโต

ขั้นตอนในการปลูกเลี้ยง

ในการปลูกเลี้ยงกล้วยไม้คัทคอก อาจแบ่งขั้นตอนการปลูกเลี้ยงออกได้เป็น 3 ระยะ คือ

1. ระยะต้นกล้า
2. ระยะไม่รุ่น
3. ระยะออกดอก

1. ระยะต้นกล้า คือระยะที่กล้วยไม้ยังเล็กอยู่ โดยเริ่มตั้งแต่การนำกล้วยไม้ที่ออกจากชวคมาปลูกในกระดางหมู่ (Community Pot) จนถึงปลูกในกระดางเดี่ยว (Thumb pot) หรือกระดางเดี่ยว

เนื่องจากการเพาะเมล็ดกล้วยไม้ทำการเพาะในชวคจนกว่ากล้วยไม้ในชวคโตพอสมควร มีใบ มีรากต้นแล้ว จึงเอาออกจากชวคเพื่อปลูกลงกระดางต่อไป ก่อนที่จะทำการปลูกจะต้องเลือกกล้วยไม้ออกเป็น 2 ทอด ทอดแรกคัทคอกใช้ปลูกลงในกระดางเดี่ยวขนาด 1 นิ้ว ส่วนต้นเล็กควรถูกลงในกระดางหมู่

วิธีการปลูกลงในกระดางหมู่

ปกตินิยมใช้กระดางทรงเคียว ใส่อานก่อนขนาด 2 เซนติเมตรลงไป โดยเลือกก้อนโตรองก้นก่อนที่ขอม ๆ ไว้บน ใส่อานให้สูงขึ้นมาถึงขอบล่างกระดางแล้วเอาออสมันคาโรยทับหน้าพอให้เห็นอานรำไร รกน้ำให้ไหล นำมาใส่ปลูกลงกล้วยไม้ได้ การที่ไม่ใส่เครื่องปลูกให้สูงกว่านี้ ก็เพื่อให้ขอบกระดางเป็นที่ทิ้งของต้นกล้วยไม้กันลม และยังเป็นขอบกันกันลมโกรกโดนต้น

วิธีปลูก หอบกล้วยไม้วางลงบนเครื่องปลูกให้ห่างก้นประมาณ ครึ่งถึง 1 เซนติเมตร โดยพยายามบังคับให้ชอกตั้งตรง ไม่ว่าต้นและรากจะคอง

การใส่กล้วยไม้ให้แน่นดีกว่าใส่ให้หลวม เมื่อปลูกเต็มกระถางเสร็จแล้ว ใช้ปากคีบจับแต่งกล้วยไม้คนที่ยังเอียงอยู่ให้ขอกตั้งตรงให้หมด

การปฏิบัติรักษากล้วยไม้เล็ก

กล้วยไม้ที่เลี้ยงในกระถางหมู้นี้ควรเลี้ยงในสภาพสิ่งแวดล้อมที่ใกล้เคียงกับที่อยู่อาศัยในธรรมชาติ คือ ควรเลี้ยงในที่อากาศมีความชื้นสูงมาก ๆ และอบอุ่น ควรเป็นที่ร่มและกันฝนได้ เพื่อให้รากงอก แล้วจึงค่อยขยักออกไปตั้งในที่ที่มีแดดรำไรหรือเรือนกล้วยไม้

กล้วยไม้ที่ปลูกในกระถางหมู้นี้ เมื่อเจริญงอกงามและเห็นว่าต้นโตเต็มแล้ว คือมีใบยาวประมาณ 1 นิ้วขึ้นไปให้แยกไปปลูกในกระถางเจ็บบ่อไป

วิธีการปลูกในกระถางเคี้ยวหรือกระถางเจ็บบ่อ (Thumb pot)

กระถางเจ็บบ่อ (Thumb pot) หมายถึงกระถางที่มีปากกว้าง 1 นิ้วถึง 1 นิ้วครึ่ง เจาะรูที่ก้น เครื่องปลูกนิยมใช้ผสมกันคอกหวม ๆ ในแนวตั้ง

เมื่อจะนำมาปลูกให้รคน้ำจนชุ่ม แล้วค่อย ๆ คีบออสมันคาออกจากกระถาง ให้เรียงเส้นเป็นรูปกระถางตามเดิมอย่าให้แตกกระจาย ถ้าออสมันคาที่อ้อมมานั้นแน่นเกินไปควรแบ่งออกเสียบ้าง เสร็จแล้วแยกออสมันคาออกเป็น 2 ซีก หยิบปลูกกล้วยไม้วางให้รากและโคนต้นอยู่ในออสมันคา รวบออสมันคาเข้าหากันสวมลงในกระถางตามเดิม

เมื่อปลูกเสร็จแล้วโคนต้นจะต้องอยู่ชิดกับระดับผิวเครื่องปลูกหรือจมลงไปเพียงเล็กน้อย ถ้าจมลึกเกินไปโคนเน่าได้ง่าย และถ้าปลูกตื้นเกินไปจนโคนลอยมักจะแห้ง ปลูกเสร็จแล้วก็นำไปเลี้ยงในเรือนปลูกกล้วยไม้

มีเครื่องปลูกกล้วยไม้ในกระถางเจ็บบ่อชนิดหนึ่งคือ ฉาแม่พิมพ์ร้อนเอาฝุ่นออกหมดแล้วเอามาเป็นเครื่องปลูกแทนออสมันคา

วิธีปลูก เอาฉาแม่พิมพ์ร้อนมาวางอุดรูก้นกระถาง หยิบต้นกล้วยไม้วางลงกลางกระถางแล้วจับเอาไว้ให้โคนต้นอยู่ในระดับสูงเกือบถึงปากกระถาง ใช้ช้อนเล็ก ๆ คักฉากรอกลงไปจนเต็ม เคาะข้างกระถางเบา ๆ ให้ฉาแน่นแล้วเค็มฉาให้เต็มกระถาง

- 2. ระยะไม้รุ่น เป็นการย้ายจากกระถาง 1 นิ้วลงปลูกในกระถางที่ใหญ่ขึ้น การ

เลี้ยงในกระดางเงียบให้เลี้ยงไว้จนมีใบยาวประมาณ 5-7 เซนติเมตร ต่อจากนั้นจึงย้ายลงปลูกในภาชนะที่มีขนาดใหญ่ขึ้น

สำหรับกล้วยไม้ประเภทแตกกอ เช่น หวาย ควรปลูกลงในกระดางทรงสูง ขนาดเส้นผ่าศูนย์กลางปากกระดาง 3 นิ้ว รองก้นกระดางด้วยเศษกระดางแตกที่สะอาด และอัดออสมันคาในแนวค้ำทับข้างบน

วิธีย้ายลงปลูกทำเป็นขั้นตอนดังนี้

1. นำกล้วยไม้ในกระดางเงียบมาแช่น้ำให้ริมปากกระดางประมาณ 5 นาที เพื่อให้รากที่จับกระดางหล่อนหลุดออกง่ายขึ้น
2. ใช้ไม้เล็ก ๆ ค้ำเข้าทางรูก้นกระดางเบา ๆ เพื่อให้กล้วยไม้และออสมันคาล่อนหลุดจากกระดาง
3. เอาต้นกล้วยไม้ที่มีเส้นออสมันคาติดอยู่ลงแกว่งในน้ำที่สะอาด แล้ววางผึ่งไว้ให้เสด็จน้ำ
4. ใช้นิ้วมือหรือเหล็กแบน ๆ คอย ๆ แฉะและจัดออสมันคาในกระดาง 3 นิ้วออกมาดีไว้ในมือข้างหนึ่ง โดยยังให้ทรงเป็นรูปกระดางอยู่
5. หยิบเศษกระดางแตกที่ก้นกระดางออกเสียบ้าง สัก 1 ใน 3 หรือครึ่งหนึ่งเพื่อเวลาใส่ออสมันคากลับลงไปค้ำมเค็ม จะไค้จมลึกลงไปต่ำกว่าขอบปากกระดางประมาณ 1 เซนติเมตร ขอบกระดางที่สูงกว่าระดับผิวของออสมันคานี้จะช่วยกั้นน้ำที่รดกล้วยไม้ไม่ให้ไหลล้นออกไปเสียหมดโดยรวดเร็ว
6. แฉกออสมันคาที่ดีอยู่เป็น 2 ส่วน แบ่งเอาบางส่วนที่อยู่กลาง ๆ ออกเสียบ้างประมาณ 1 ใน 4 ถึง 1 ใน 3
7. เอากล้วยไม้วางตรงรอยแหวกให้โคนต้นและรากอยู่ในออสมันคา โดยวางให้ลำหน้าอยู่ด้านใน ลำหลังอยู่ด้านนอก ซึ่งเมื่อปลูกลงในกระดางแล้วลำหลังสุดจะอยู่ชิดหรือเกือบชิดขอบกระดาง
8. ประกอบออสมันคาเข้าหากัน โอบหุ้มรากและโคนต้นกล้วยไม้เอาไว้ แล้วสวมลงในกระดางค้ำมเค็ม

9. ทอย ๆ กออสมันตาลงในกระดางโดยประคองให้คนกล้วยไม้ตั้งตรง

การปลูกในระยะนี้อาจใช้กระดางอัตรากาษามะพร้าวแทนออสมันตาลก็ได้ ราคาเครื่องปลูกก็ถูกกว่า แต่ความงอกงามสมบูรณ์ผู้ปลูกควยออสมันตาไม่ได้

การปลูกควยกาษามะพร้าว ก่อนอื่นต้องเอากระดางอัตรากาษามะพร้าวเสียดก่อน โดยครึ่งล่างของกระดางใส่ดินและถ่าน ส่วนครึ่งบนใช้กาษามะพร้าวอัตรากาษาความตั้งจนแน่น แล้วกดลงไปให้กาษามะพร้าวชนกับอิฐพอสี่ เอมี่คคม ๆ ปากกาษามะพร้าวให้เรียบเสมอกับขอบกระดาง แล้วนำกระดางที่อัตรากาษาแล้วนี้ไปแช่น้ำ ให้กาษามะพร้าวอัตรากาษา 2 วันจึงจะนำไปใช้ปลูกได้

ส่วนกล้วยไม้ประเภทวนคำ เช่น สกุลกุหลาบ วนคำ เป็นต้น ควรปลูกลงในกระดางทรงเตี้ยขนาดเส้นผ่าศูนย์กลาง 2.5 - 3 นิ้ว หรือใช้กระเช้าไม้สักขนาดเดียวกัน ส่วนเครื่องปลูกใช้ถ่านก้อนเล็กขนาดเดียวกันกับที่ใช้ในกระดางหญ่

วิธีย้ายลงปลูก

1. นำกล้วยไม้ในกระดางเจียนมาแช่น้ำให้เริ่มปากกระดางประมาณ 5 นาที เพื่อให้รากที่จับกระดางล่อนหลุดออกง่ายขึ้น
2. ใช้ไม้เล็ก ๆ สันเข้าทางรูบนกระดางเบา ๆ เพื่อให้กล้วยไม้และออสมันตาล่อนหลุดจากกระดาง
3. เอาคนกล้วยไม้ที่มีเส้นออสมันตาคืออยู่ลงแกว่งในน้ำที่สะอาด แล้ววางฝั่งไว้ให้เสด็จน้ำ
4. วางกล้วยไม้ลงกึ่งกลางกระดางหรือกระเช้า โดยวางโหรงขึ้นให้โคนต้นอยู่เหนือกระดางประมาณ 2-3 เซนติเมตรเป็นอย่างน้อย อ้าวางโคนต้นแนบกับกระดางจะตั้งตัวช้า
5. ใส่ถ่านลงไปจนเต็มกระดางหรือกระเช้า เมื่อใส่ถ่านเสร็จให้โคนต้นจมลงไปในด้านเล็กน้อย เพื่อพองไม้ให้ลม
6. นำไปเก็บไว้ในเรือนกล้วยไม้ และให้วางกระดางชิดกัน แต่ถ้าใช้กระเช้าควรวางให้ห่างกันประมาณ 1 เซนติเมตร

สำหรับกล้วยไม้ในกระดางเจ็ชท์ที่ใช้ด้านเป็นเครื่องปลูก เมื่อโทพอจะย้ายได้ ไม่จำเป็นต้องถอดออกจากกระดางเดิม ให้เอากระดางหากล่าวที่กัน แล้วแกะคิที่กันกระเข้าไม้สักก็เป็นเสร็จ อาจโรยด้านในกระเข้าอีกเล็กน้อยก็ได้

3. ระยะไมคอก

วิธีการปลูกในระยะนี้เป็นการย้ายภาชนะปลูก การย้ายครั้งนี้มีเป็นครั้งสุดท้าย คือเมื่อย้ายแล้วก็ทิ้งไว้จนออกดอกเลย

ปกติจะมีการย้ายภาชนะปลูก เมื่อกล้วยไม้ที่ปลูกในกระดางหรือกระเข้าขนาดประมาณ 3 นิ้ว โทขึ้นจนรู้สึกว้าคับกระดาง จึงย้ายปลูกในภาชนะที่ใหญ่ขึ้นอีกขนาดหนึ่ง

วิธีการย้ายปลูก สำหรับกล้วยไม้ประเภทแตกกอ กรณีที่ปลูกด้วยเครื่องปลูกชนิดต่าง ๆ กันทำดังนี้

1. กรณีที่ปลูกด้วยขอสมันคา หลังจากแช่น้ำทำความสะอาดเครื่องปลูก 2-3 น้ำแล้ว ให้ดอกกล้วยไม้ออกจากกระดางเดิม โคนน้ำกระดางไปแช่น้ำก่อนดอก เพื่อให้รากที่จับกระดางอยู่ล่อนหลุดไถ่จายขึ้น เสร็จแล้วแกะเอาเครื่องปลูกเก่าออก คัดรากที่เก่าและช้ำออกไป เหลือไว้เฉพาะรากใหม่ ๆ เสร็จแล้วแกว่งรากล้างน้ำ ให้เศษเครื่องปลูกหลุดออกจนหมด จึงนำไปปลูกในกระดางใหม่ โคนขมขอสมันคาที่อ้อค้อออกเสียบ้าง คือปฏิบัติเช่นเดียวกับในระยะไมรุน

2. กรณีที่ปลูกด้วยเครื่องปลูกแข็งและหยาบ เช่น อิฐทุบ เศษกระดางแตกกรวด ด้าน วิธีปลูก

- 1) ใส่เครื่องปลูกลงไปจนสูงถึงระดับขอบล่างของปากกระดาง
- 2) ปักหลักลงไปในแนวตั้ง ให้หลักอยู่แนวเดียวกับขอบบนกระดาง
- 3) เอาต้นกล้วยไม้ลงปลูก โทขวางให้โคนชิดเครื่องปลูก หันลำหลัง

ชิดขอบกระดาง เออลวมค้ำค้ำที่อยู่ใกล้หลักให้ชิดกับหลัก

- 4) เติมเครื่องปลูกลงไป จนท่วมโคนลำกล้วยไม้ขึ้นมาประมาณ 1

เช่นติเมตร

3. กรณีปลูกควยทราย คือ การปลูกควยด้านหรือกระดางแตกลง ไปจนถึงระดับขอบล่างของปากกระดาง และปักหลัง เสร็จแล้วให้ใช้ทรายหยาบโรยทับหน้า หนาประมาณครึ่งหนึ่งของความหนาของขอบปากกระดาง เสร็จแล้วนำต้นกล้วยไม้วางบนทราย ผูกคานหลักแล้วโรยทับหน้าควยหินเกล็ด จนเต็มกระดาง

4. กรณีปลูกควยกาเมะพร้าวอัด ก่อนปลูกต้องเอากระดางที่อัดกาเมะพร้าวแล้ว ใช้น้ำ 2-3 นิ้ว เพื่อละลายน้ำฝาคของกาเมะพร้าวออก แล้วใช้แปรงลวดแข็ง ๆ ชูคิ้วหน้ากาเมะพร้าว ให้ขุยที่คิ้วหน้าหลุดไป คงเหลืออยู่เฉพาะเส้นใยกาเมะพร้าวเท่านั้น เสร็จแล้วใช้เหล็กแบน ๆ เช่น ไซควงแฉะกาเมะพร้าวขึ้น ให้ทรงรูปของกระดางอยู่ แหวกกาเมะพร้าวให้เศษออก โดยใช้มือข้างเดียวประคองเอาไว้ จับต้นไม้ที่ล้างตัดแต่งรากดีแล้ว วางลงไปเหมือนกับที่ปลูกควยออสมันตา ส่วนกาเมะพร้าวลงในกระดางตามเดิม เมื่อปลูกเสร็จแล้ว คิ้วหน้ากาเมะพร้าวจะอยู่ในระดับเดียวกับขอบปากกระดางพอดี

สำหรับกล้วยไม้ประเภทแวนด้า เมื่อต้องการย้ายปลูกในภาชนะที่ใหญ่ขึ้น อาจปฏิบัติโดยวิธีถอนออกปลูกใหม่ เริ่มด้วยการเอาต้นกล้วยไม้ขึ้นมา ใ้รากล่อน แล้วถอนออกจากภาชนะเดิม เพื่อจับวางลงในภาชนะใบใหม่ควมด้านติดรากมาบ้าง ก็ปล่อยไว้เช่นนั้น ไม้ต้องเอาออก เสร็จแล้วใส่ดินเพิ่มลงไป มากพอที่ต้นกล้วยไม้จะทรงอยู่ได้ การปลูกวิธีนี้ไม่ควรให้โคนต้นจมลงไปในซีกก้นภาชนะ ควรยกให้พ้นสูงขึ้นประมาณ 2-3 เซนติเมตร

แหล่งปลูกเลี้ยงกล้วยไม้คัตคอก

แหล่งที่มีการปลูกเลี้ยงกล้วยไม้คัตคอกในประเทศไทย ได้แก่ จังหวัดกรุงเทพมหานคร สมุทรสาคร สมุทรปราการ นครปฐม นครปฐม หนองบุรี ปทุมธานี ชลบุรี ราชบุรี สมุทรสงคราม และเชียงใหม่ เป็นต้น แต่ท้องที่ที่มีการปลูกเลี้ยงกันมาก และเป็นแหล่งปลูกเลี้ยงเพื่อประโยชน์ในด้านการค้า โดยเฉพาะเพื่อคัตคอกส่งออกไปจำหน่ายยังต่างประเทศ อยู่บริเวณชานเมือง กรุงเทพมหานคร อันได้แก่ เขตหนองแขม ราษฎร์บูรณะ บางขุนเทียน ภาษีเจริญ คลิ่งชัน บางกอกน้อย และจังหวัดใกล้เคียง คือ จังหวัดนครปฐม สมุทรสาคร เป็นต้น

ฤดูกาลในการปลูก

การปลูกกล้วยไม้ทั่ว ๆ ไป มักจะปลูกตามสภาพของฤดูกาลในภาคกลาง เช่น ใน

กรุงเทพฯ และธนบุรี โดยมักจะถือเอาเดือนหรือฤดูที่เจริญเติบโตของกล้วยไม้ชนิดนั้น ๆ เป็นหลักในการเริ่มลงมือปลูกซึ่งก็คือราว ๆ เดือน พฤษภาคมหรือมิถุนายน เพราะเมื่อเริ่มลงมือปลูกแล้ว ก็มีโอกาสได้เพิ่มปริมาณการบำรุงได้เรื่อยไป ไม่ต้องรอการพักตัว

สำหรับฤดูที่เหมาะสมแก่การปลูกหว่าย คือ ระหว่างปลายฤดูร้อนไปจนถึงตอนต้นหรือตอนกลางฤดูฝน หรือประมาณปลายเดือนเมษายนไปจนถึงต้นเดือนสิงหาคม เพราะเป็นฤดูที่หว่ายกำลังเจริญเติบโต และหลังจากปลูกแล้วยังมีเวลาที่จะค้ำตัวเจริญต่อไป จนกว่าจะเข้าฤดูพักตัว หว่ายก็จะค้ำตัวแข็งแรงแล้ว แต่จะปลูกเร็วหรือปลูกล่าช้าขึ้นอยู่กับสภาพของหว่ายที่เหมาะสมแก่การปลูกด้วย แต่การปลูกนั้น ๆ นั้น ย่อมหมายถึง การขยายเวลาในการเจริญเติบโตให้นานยิ่งขึ้น กว่าที่จะถึงฤดูหนาวหว่ายก็จะมีโอกาสเพิ่มความสมบูรณ์ได้มาก

ในการปลูกกล้วยไม้ค้ำคอก จะต้องประกอบด้วยปัจจัยสำคัญต่าง ๆ ดังนี้

เรือนกล้วยไม้

เรือนกล้วยไม้ เป็นสิ่งสำคัญอย่างหนึ่งในการเลี้ยงกล้วยไม้ เพราะเรือนกล้วยไม้จะช่วยปรับสภาพสิ่งแวดล้อมของธรรมชาติให้เหมาะสมกับความต้องการของกล้วยไม้เพื่อให้กล้วยไม้เจริญงอกงามดี แม้ว่าแสงแดดจะเป็นปัจจัยสำคัญในการดำรงชีพของกล้วยไม้ แต่จะเลี้ยงกล้วยไม้ไว้กลางแจ้งไม่ได้ เพราะกล้วยไม้ทนความร้อนไม่ไหว จึงต้องมีการสร้างโรงเรือนเพื่อกลางแจ้ง โดยใช้ไม้ระแนงตีให้เป็นช่อง ๆ บนหลังคา เรียกว่าเรือนกล้วยไม้เพื่อให้ได้แสงแดดเข้าได้โดยที่ความร้อนที่มากับแสงแดดจะถูกไม้ระแนงกรองเอาไว้ หลังคาเรือนกล้วยไม้ต้องตีให้แนวยาวเรียงไปตามทิศเหนือ-ใต้ เพราะว่าพระอาทิตย์เคลื่อนตัวจากทิศตะวันออก ไปทางทิศตะวันตกตลอดเวลา ดังนั้น เสาของไม้ระแนงและแสงแดดที่ส่องลอดลงไปตามช่องไม้ระแนงและท้องใบกล้วยไม้จะเคลื่อนตัวอยู่ตลอดเวลา จุดใดจุดหนึ่งบนกล้วยไม้จะกลับถูกแดดและถูกเงาไม้ระแนงสลับกันไปโดยสม่ำเสมอ เพราะฉะนั้นทุก ๆ จุดบนใบกล้วยไม้จะถูกแดดโดยทั่วถึงกัน และมีเวลาพักเย็นสลับกันไป ฝาเรือนกล้วยไม้ก็จะตีไม้ระแนงในทำนองเดียวกัน ฝาเรือนทางด้านตะวันออก และตะวันตก จะตีความแนวนอน และฝาเรือนคามทิศเหนือและใต้ จะตีตามแนวตั้ง

พื้นเรือน ควรจะเป็นพื้นอิฐที่ที่สุด เนื่องจากสามารถดูดเก็บความชื้นไว้ได้นาน การระเหยของน้ำที่อยู่ในอิฐ ช่วยให้เกิดความชื้นขึ้นในเรือน เป็นการลดความร้อนที่ข้างเล็กน้อย

การปลูกกล้วยไม้ ในปัจจุบัน นิยมเลี้ยงกัน 2 แบบ

แบบที่ 1 เลี้ยงโดยการใส่ลวดแขวน

แบบที่ 2 เลี้ยงโดยวางกระดางลงบนโต๊ะ

การเลี้ยงโดยการแขวน หรือโดยการวางบนโต๊ะ กล้วยไม้เจริญงอกงามได้ดีทั้ง 2 แบบ แต่เท่าที่นิยมทำกันนั้น ถ้าเลี้ยงเพื่อตัดดอก หรือเลี้ยงเป็นจำนวนมาก มักจะใช้เลี้ยงโดยการวางบนโต๊ะ ถ้าเลี้ยงจำนวนน้อย หรือเป็นงานอดิเรก มักจะเลี้ยงโดยวิธีแขวน เพราะการเลี้ยงโดยวิธีแขวนนี้เคลื่อนย้ายกล้วยไม้ได้ง่าย

โต๊ะวางกระดาง

การวางกระดางบนโต๊ะนี้ เหมาะสำหรับการเลี้ยงกล้วยไม้ตัดดอกมาก เพราะรกร้างง่าย ดูแลรักษาง่าย ความสูงของโต๊ะขนาด 60-75 เซนติเมตร กว้าง 1 เมตร ยาวตามความต้องการ พื้นโต๊ะที่ควยไม้ระแนง ความขวาง หรือตามยาว โต๊ะสำหรับวางกล้วยไม้มี 2 แบบ

แบบที่ 1 ใช้ส่วนกระดาง คือ ไม้ระแนงให้กว้างเกือบเท่าความกว้างของกระดาง เช่น กระดางกว้าง 4 นิ้ว ช่องไม้ระแนงก็ต่อห่างประมาณ $3\frac{3}{4}$ นิ้ว เมื่อสวมกระดางลงไปแล้ว จะได้คอกที่ขอบกระดางพอดี โต๊ะวางกระดางแบบนี้เหมาะแก่กล้วยไม้ตัดดอกพวกสกุลหวาย เช่น หวายปอมปาดัวร์ เป็นต้น

การวางกระดางกับโต๊ะสวมกระดางนี้ ทำให้กันกระดางโปร่งอยู่เสมอ อากาศพัดผ่านได้สะดวก

แบบที่ 2 แบบวางกระดางบนโต๊ะ โต๊ะสำหรับวาง ควรใช้ไม้ระแนงห่างกัน 1 หรือ 2 นิ้ว เพื่อวางกระดางบนไม้ระแนงนั้น

การดูแลและปฏิบัติบำรุง

การให้น้ำกล้วยไม้

น้ำที่ใช้รดกล้วยไม้ แบ่งออกได้เป็น 3 ประเภท คือ

1. น้ำฝน ถือว่าเป็นน้ำบริสุทธิ์ เหมาะแก่การใส่รดกล้วยไม้ แต่บางครั้ง

อาจจะไม่สามารถหาน้ำฝนจำนวนมากได้ นอกจากจะเก็บน้ำฝนไว้รดกล้วยไม้ขนาดเล็ก หรือ กล้วยไม้ชนิดก็

2. น้ำประปา เป็นน้ำที่ใช้รดกล้วยไม้ได้ก็รองมาจากน้ำฝน จักว่ามีความบริสุทธิ์พอสมควร และนับว่าเหมาะ เพราะสามารถใช้เครื่องมือทุ่นแรงในการรดน้ำได้ก็

3. น้ำบาดาล หรือน้ำบ่อ น้ำคลอง น้ำประปาที่มีมักจะขุ่น ดังนั้นก่อนที่จะใช้ควรทำให้น้ำใสเสียก่อน

โดยทั่ว ๆ ไป น้ำที่ชาวสวนใช้ในการรดกล้วยไม้ ใช้น้ำบ่อ และน้ำคลอง เป็นส่วนใหญ่ประมาณ 80% ของผู้ปลูกเลี้ยงนิยมใช้น้ำคลอง และ 20% จะใช้น้ำบาดาล¹ นอกจากนี้มีบางรายใช้น้ำฝนบ้าง

วิธีการให้น้ำ มีอยู่หลายวิธี เช่น จุ่มกระดางกล้วยไม้ลงในภาชนะใส่น้ำ ใช้บัวรดน้ำ หรือใช้เครื่องสูบน้ำที่มีสายยาว และหัวฉีดพ่นออกไปเป็นฝอย และอีกวิธีหนึ่งก็คือใช้ Sprinkler โดยติดตั้งเครื่องเอาไว้เสร็จโดยรอบ พอเปิดก๊อกแล้วมีน้ำก็จะพุ่งฉีดออกเป็นฝอยสเปรย์ทั่วไปหมดทุกส่วน

การใช้บัวรดน้ำ นับว่าเหมาะที่สุด แต่ก็ควรเป็นบัวชนิดให้น้ำฝอยละเอียดอ่อน จึงจะไม่ทำไหมกล้วยไม้ชำ

เวลาที่เหมาะแก่การให้น้ำ ควรเป็นเวลาเช้าก่อนแสงแดดจัด เพราะหลังจากต้นไม้โตพักมาแล้วตลอดคืน เครื่องปลูกก็ได้คายความร้อนหมดแล้ว เมื่อรดน้ำก็จะทำให้ต้นไม้กลัวยไม้ชื้นชุ่มน้ำ พอส่องแดดแรงขึ้นในตอนสาย อาหารที่คูกเข้าไปสู่ลำต้นและใบพร้อม ๆ กับน้ำ ก็จะใช้เป็นประโยชน์ โดยอาศัยกำลังงานแสงสว่างช่วย เมื่อผ่านไปใกล้ถึงครึ่งวัน น้ำก็จะแห้ง และรากจะได้รับอากาศเต็มที่ นอกจากนี้เวลาที่เหมาะในการให้น้ำควรเป็นตอนเย็น เมื่อความร้อนของแสงแดดอ่อนลงแล้ว การให้น้ำอาจให้วันละ 1 ครั้งในตอนเช้า หรือวันละหลายครั้งก็ได้ แต่ทั้งนี้ต้องดูทิศทางอากาศด้วย และควรคำนึงถึงสิ่งต่อไปนี้ คือ

1. ชนิดของกล้วยไม้ เพราะกล้วยไม้แต่ละชนิด แต่ละสกุล มีความต้องการน้ำไม่เหมือนกัน

¹จากการสัมภาษณ์ผู้ปลูกเลี้ยง ในเขตหนองแขม

2. สภาพของโรงเรือน ถ้าโรงเรือนได้รับแสงสว่างมาก อากาศถ่ายเทดี เนื่องจากมีลมพัดจกต์ ถึงแม้รคน้ำมาก ก็ไม่เป็นไร เพราะความร้อนของแสงแดดและลม ทำให้เครื่องปลูกแห้งไคงาย แต่ถ้าโรงเรือนได้รับแสงน้อย ถ่ายเทไม่ดี ก็ควรรคน้ำให้บ่อยไว้เป็นคณ .

3. สภาพของเครื่องปลูก เครื่องปลูก ปลูกควยอะไร ถ้าปลูกควยด้านแม่จะรคน้ำมากก็ไม่เป็นไร ส่วนเครื่องปลูกที่ปลูกควยกาบมะพร้าวหรือออสมันคา ถ้ารคน้ำมากเครื่องปลูกจะแห้งช้า จะต้องรคน้ำให้บ่อยกว่าปลูกควยด้าน

สำหรับการให้น้ำกล้วยไม้เล็กที่เริ่มปลูกใหม่ ๆ ควรทำการฉีคหรือสเปรย์ วันละ 2 ครั้ง เข้าและเช็น คอเมื่อน้ำออกไปไว้ที่นคร่าโรหรือเรือนกล้วยไม้เล็กแล้ว ควรใช้สเปรย์น้ำให้มากกว่าเดิม แต่อย่าให้เปียกโชก การให้น้ำที่พอเหมาะนั้น เครื่องปลูกจะแห้งประมาณ 4-5 โมงเช็น โดยคู้ที่สีของออสมันคา ซึ่งเมื่อเปียกจะเป็นสีดำ และเมื่อแห้งจะเป็นสีน้ำตาล

การใหญ่กล้วยไม้

เวลาที่เหมาะสมแก่การใหญ่กล้วยไม้ คือ เวลาเช้าก่อนแสงแดดจกต์ และควรให้ในวันที่มีอากาศปลอดโปร่ง วันใดที่มีอากาศไม่แจ่มใส ไม่มีแสงแดด ไม่ควรใหญ่ เพราะขาดแสงแดดที่จะช่วยให้รากคูกุ่ยเข้าไปในลำคณของกล้วยไม้ได้ และถ้ามีฝนตกลงมาน้ำฝนจะชะล้างเอาปุ๋ยไปหมด จะทำให้เสียปุ๋ยโดยไม้ได้รับประโยชน์

การใหญ่ กล้วยไม้ชนิดที่ปลูกอยู่ในที่โล่ง มีลมโกรก และทนคองแสงแดด เช่น หวายวนค้ำ ควรใหญ่มากกว่ากล้วยไม้ที่อยู่ในที่อับลม

นอกจากนี้ กล้วยไม้ที่ปลูกควยเครื่องปลูกค่างกัน เช่น ออสมันคา และกาบมะพร้าว เครื่องปลูกพวกนี้ไม่มีพริ้ววัตถุในคิ้วบ้าง อาจจะทำให้ใหญ่ช้อยกว่าเครื่องปลูก ที่ปลูกควยด้านหรือกรวด

โดยทั่วไป ชาวสวนจะใหญ่โดยเฉลี่ยสปีคาค้ละ 1 ครั้ง โดยเอาปุ๋ยที่มีสูตรตามคองการมาละลายน้ำ ปกติใช้ปุ๋ย $2 \frac{1}{2}$ ช้อนโต๊ะ ค่อน้ำ 1 ปีบ และจะฉีคประมาณ 30-40 ปีบ ค่อพื้นที่ 1 ไร่

วิธีการปลูก ควรฉีดด้วยเครื่องฉีดหรือรถคว่ำบัวรดน้ำ สำหรับกล้วยไม้ที่จะ
หักคอกในวันรุ่งขึ้นควรรีปลูกเพื่อขាំให้ถูกคอก เพราะจะทำให้คอกคุณภาพเลว

การเลือกใช้ปุ๋ย ต้องเป็นไปตามความต้องการของกล้วยไม้ กล่าวคือ ปลูก
กล้วยไม้ในกระถางหม้อที่ออกจากชวคโคประมาณ 2-3 สัปดาห์ และปลูกกล้วยไม้ ในกระถางเคี้ยว
ควรรีปลูกโดยใช้สูตรที่มีธาตุ ฟอสฟอรัส และโปแตสเซียมสูงกว่าไนโตรเจน เพื่อกระตุ้นให้ราก
เจริญ เมื่อรากเจริญดีแล้ว ควรรีปลูกสูตรที่มีไนโตรเจนสูง เพื่อให้ใบและต้นเจริญ

เมื่อกล้วยไม้ในกระถางเคี้ยวโคแล้ว ต้องเปลี่ยนเครื่องปลูก ควรรีปลูก
ที่มีฟอสฟอรัสและโปแตสเซียมสูงกว่าไนโตรเจน เพื่อให้มีราก เมื่อรากเจริญดีแล้วควรรีปลูก
สูตรกลางผสมกับปุ๋ยที่มีไนโตรเจนสูง

สำหรับกล้วยไม้โคที่เริ่มจะออกคอก ควรรีปลูกสูตรที่มีฟอสฟอรัส และโปแตสเซียม
มาก เพื่อช่วยให้แทงช่อออกเร็ว ช่อขาว กอกคอก สีสดดีขึ้น

การใช้ยากำจัดแมลง และโรคของกล้วยไม้

การที่กล้วยไม้ไม่เจริญเติบโตตามที่ควรนั้นก็เนื่องจากมีศัตรูมารบกวน ศัตรูเหล่านี้
นั้น ได้แก่ พวกแมลง และโรคของกล้วยไม้

แมลงทำลายกล้วยไม้โดยใช้ปากเจาะเข้าไปในใบและลำต้น ทำให้ใบเหี่ยว คอก
เหี่ยว หรือรากตาย แมลงพวกนี้ เช่น มวนกล้วยไม้ เพลี้ยแป้ง เพลี้ยไฟ เพลี้ยจักจั่น
แมงมุมแดง เป็นต้น

นอกจากนี้ ศัตรูพวก สัตว์เลื้อย ค้างคาวเข็ง ทำลายกล้วยไม้โดยใช้ปากกัดกินใบ
กินคอก และส่วนต่าง ๆ ของกล้วยไม้

ส่วนโรคที่มักเกิดขึ้นกับกล้วยไม้ เช่น โรคที่เกิดจากเชื้อรา แบคทีเรีย
ไส้เดือนฝอย และเชื้อไวรัส

การป้องกันศัตรูพวกแมลง และโรคของกล้วยไม้ กระทำโดยการฉีดยาหรือ
พ่นยากำจัดแมลง เวลาฉีดยากำจัดศัตรูพืชควรฉีดคอกเช่นใกล้ค่ำ ไม่ควรฉีดในขณะแสงแดด
หรืออากาศร้อนจัด เพราะจะทำให้ยาระเหยเร็ว หรือฉีดก่อนที่ฝนจะตกเพราะจะทำให้ฝนชะ

น้ำยาไปหมด

โดยทั่ว ๆ ไป จะมีการฉีดยาฆ่าแมลง และเชื้อรา ประมาณสัปดาห์ละ 1 ครั้ง

ผลผลิต

ตามปกติกล้วยไม้ตัดดอก จะเริ่มแตกช่อ ออกดอก หลังจากทำการปลูกเลี้ยงเป็นเวลานานพอสมควร ซึ่งระยะเวลาให้ผลผลิตมักขึ้นกับกล้วยไม้สกุลต่าง ๆ

กล้วยไม้เป็นไม้ดอกที่ให้ผลผลิตต่อเนื่องกันเป็นเวลาหลายปี ผลผลิตที่ได้รับในแต่ละปี จะแตกต่างกันทั้งในด้านคุณภาพ และปริมาณ โดยทั่ว ๆ ไป ในปีแรก ปริมาณผลผลิตจะมีน้อย หออย่างเข้าปีที่ 2 ปริมาณผลผลิตจะมากกว่าปีแรก และคุณภาพค่อนข้างดี ส่วนผลผลิตในปีที่ 3 ค่อนข้างสูงเช่นกัน

นอกจากนี้ การที่กล้วยไม้แต่ละต้นให้ผลผลิตมากน้อยต่างกันขึ้นอยู่กับความอุดมสมบูรณ์ของเครื่องปลูก รวมทั้งการดูแลบำรุงรักษา

สำหรับกล้วยไม้สกุลหวาย หลังจาก 3 ปีไปแล้ว ปริมาณผลผลิตจะน้อยลง และคุณภาพของดอกไม้ก็ต่ำ ปกติปลูกเลี้ยงจึงมักไม่เลี้ยงให้นานไปกว่านี้ กล่าวคือ พอสิ้นปีที่ 3 แล้ว จะทำการรื้อถอนต้นกล้วยไม้ที่หมดอายุนั้นออก แล้วเริ่มทำการปลูกใหม่

กล้วยไม้สกุลหวาย พันธุ์มาคามปอมปาดัวร์ ในปัจจุบันให้ช่อดอกตลอดปี โดยในปีแรกหลังจากที่ปลูกเลี้ยงนาน 8-9 เดือน จะให้ช่อดอกโดยเฉลี่ยประมาณ 3-4 ช่อ ต่อต้น ส่วนในปีที่ 2 และ 3 จะออกดอกเต็มที่ จะให้ช่อดอกประมาณ 5-8 ช่อ ต่อต้น ต้นที่สมบูรณ์เต็มที่ช่อหนึ่งจะมีดอกประมาณ 15-25 ดอก และจะแตกช่อทุก 3 เดือน แต่ถ้าต้นสูงเกินไป การออกดอกจะน้อยช่อและดอกไม้เล็ก

ส่วนดอกกล้วยไม้สกุลหวาย พันธุ์ใหม่ เช่น หวายขาว หวายเหลือง หวายสีชัวร์ ในปีแรก จะให้ช่อดอกโดยเฉลี่ยประมาณ 3-4 ช่อ ต่อต้น ส่วนในปีต่อ ๆ ไป จะให้ช่อดอกมากขึ้น คือประมาณ 5-7 ช่อ ต่อต้น

สำหรับกล้วยไม้สกุลแวนด้า ให้ดอกประมาณ 4-6 ช่อ ต่อต้น โดยเริ่มให้ดอกเมื่อ

อายุ 2 ปีขึ้นไป แต่บางชุดจะให้คอกเมื่ออายุเกินกว่า 3 ปี คอกมีขนาดต่าง ๆ กัน คือ คอกใหญ่ คอกกลาง และคอกเล็ก

การตัดคอก

เวลาที่ตัดคอกที่เหมาะสมที่สุด คือในตอนเช้า เครื่องมือที่ตัดควรใช้กรรไกรคม ๆ สำหรับตัดกิ่งไม้โดยเฉพาะ อย่าให้กานช่อเป็นรอยซ้ำจะทำให้กุน้ำไค้่างาย ส่วนการเลือกตัดเพื่อนำออกไปจำหน่ายควรเลือกตัดช่อที่บานสุดช่อ หรือมีดอกตูมคอกอยู่เพียงคอกเดียว อย่าตัดกานช่อที่ตัดคอกตูมเกินกว่า 2 คอกขึ้นไป เพราะคอกตูมยังเป็นคอกอ่อนอยู่ ก็ออกไปแล้ว จะเหี่ยวเฉาไค้่างาย นอกจากนี้คอกกล้วยไม้ที่บ้านไม่ถึงครึ่งช่อไม่ควรตัด